

Ministerie van Justitie en Veiligheid

Project Online Content Moderatie (ProCoM)

Versiedatum: 8 november 2022

Datum	8 november 2022
Status	Definitieve versie vastgesteld door Stuurgroep

"You see things;
you say '*Why?*'.
But I dream things that never were;
and I say '*Why not?*'."

George Bernard Shaw

Colofon

Afzendgegevens	Directoraat-Generaal Rechtspleging en Rechtshandhaving Directie Rechtshandhaving en Criminaliteitsbestrijding
	Turfmarkt 147 2511 DP Den Haag Postbus 20301 2500 EH Den Haag www.rijksoverheid.nl/jenv
Contactpersoon	T 070 370 79 11 F 070 370 79 00
Projectnaam	Online Content Moderatie (PrOCOM)
Auteurs	Bastiaan Winkel

Inhoud

Colofon 5

1	Projectdefinitie 9
1.1	Aanleiding en maatschappelijk probleem 9
1.2	Doelen 10
1.2.1	Ideaal doel 10
1.2.2	Operationele doelen 10
1.3	Doelgroepen 11
1.4	Resultaten 11
1.4.1	Resultaten doel 1 11
1.4.2	Resultaten doel 2 11
1.4.3	Resultaten doel 3A 12
1.4.3.1.1	Subresultaten doel 3A.a 12
1.4.3.1.2	Subresultaten doel 3A.b 12
1.4.3.1.3	Subresultaten doel 3A.c 12
1.4.3.1.4	Subresultaten doel 3A.d 13
1.4.4	Resultaat doel 3B 13
1.4.4.1	Subresultaten doel 3B 13
1.4.5	Resultaten doel 4 13
1.4.5.1	Subresultaten doel 4f 13
1.5	Uitwerking doelen en resultaten 14
1.6	Effecten 14
1.7	Randvoorwaarden 14
1.8	Afbakening 15
1.9	Omgeving 15
2	Projectaanpak en fasering 17
2.1	Aanpak 17
2.2	Fasering en planning 17
2.3	Financiën 17
2.4	Communicatie 17
2.4.1	Interne communicatie 17
2.4.2	Stakeholdercommunicatie 17
2.4.3	Publiekscommunicatie 18
3	Projectorganisatie 19
3.1	Organogram 19
3.2	Rollen en verantwoordelijkheden 19
4	Projectbeheersing en –borging 21
4.1	Projectbeheersing 21
4.2	Projectborging 21

1 Projectdefinitie

1.1 Aanleiding en maatschappelijk probleem

De online wereld ontwikkelt zich snel. Nieuwe technologieën en gebruiksvriendelijke besturingssystemen maken het bedienen van computers en andere apparaten steeds eenvoudiger, en daarmee toegankelijk voor een groot publiek. Het overgrote deel van de Nederlandse bevolking is aangesloten op het internet en maakt gebruik van sociale media. Online applicaties helpen mensen om handelingen te verrichten die eerder waren voorbehouden aan professionele computerprogrammeurs. Via het internet zijn er laagdrempelige technische mogelijkheden om gegevens te publiceren, te delen of op te slaan. De overheid heeft er bewust voor gekozen deze online ontwikkelingen niet in de weg te zitten door wet- en regelgeving.

Deze terughoudende opstelling van de overheid is te herleiden naar de politieke opvatting dat de vrijheid van meningsuiting beschermd dient te worden en dat het beeld van een overheid die grenzen stelt aan het publieke debat zich daartoe niet verhoudt, in combinatie met de opvatting dat normering, regulering en handhaving waar mogelijk dient te worden overgelaten aan marktpartijen. Beide opvattingen komen in toenemende mate onder druk te staan, zodat de publieke en politieke roep om een herijking van deze terughoudendheid toeneemt. De *Digital Services Act (DSA)*, het nieuwe Europese wettelijke kader waarbinnen de verantwoordelijkheden met betrekking tot illegale online content zijn vastgelegd, gaat daarom op veel punten ook een stuk verder dan de Richtlijn Elektronische Handel in het reguleren van de internetsector.

De vrijheid van meningsuiting is niet onbegrensd. De overheid kan grenzen stellen, zolang deze grenzen een wettelijke – en dus democratisch gelegitimeerde – basis hebben en proportioneel en subsidiair zijn. Wanneer de overheid zich afzijdig houdt met betrekking tot het normeren en reguleren van het maatschappelijk debat op internet, kan de situatie ontstaan waarbij de internetsector als facilitator van dat debat *de facto* bepaalt wat wel en niet gezegd mag worden. Daarnaast is de zelfregulering grotendeels succesvol, maar blijft er een klein aantal marktpartijen die wegstijgen en tegen wie vanuit de sector zelf niet kan worden opgetreden. Dat is een ongewenste situatie. Anderzijds is ook niet wenselijk dat de overheid het internet “overneemt” en volledig controleert. De Nederlandse hybride publiek-private aanpak van online seksueel misbruik van kinderen, met als uitgangspunten de vrijheid van meningsuiting en content moderatie door partijen die onafhankelijk van de overheid zelf opereren lijkt een succesvolle formule om breder uit te rollen voor alle vormen van online content die normering, regulering, monitoring en handhaving behoeven.

Door het online ontbreken van een expliciete normstelling en de handhaving daarvan wordt kwaadwillenden nauwelijks iets in de weg gelegd om strafbaar, schadelijk of anderszins maatschappelijk ongewenst materiaal te verspreiden. Daarnaast zijn veel goedwillenden zich er niet van bewust dat hetgeen zij aan het internet toevertrouwen strafbaar is, tot schade en andere ongewenste effecten kan leiden voor anderen en henzelf, of zelfs de openbare orde kan verstoren, mensen kan radicaliseren of democratische instituties kan ondermijnen.

Hierdoor dreigt het beeld dat online andere normen gaan gelden dan offline, en dat regels die offline gelden niet toereikend zijn voor online fenomenen. Op den duur kan dat de rechtszekerheid, de rechtsgelijkheid en de fundamentele grondrechten

van mensen schaden. Mensen worden tegen elkaar opgezet en kunnen bewust of onbewust worden blootgesteld aan strafbaar of onrechtmatig materiaal en potentieel slachtoffer worden. Zij voelen zich machteloos: weten niet meer hoe ze de stortvloed aan informatie die op hen afkomt moeten beoordelen, wat online hun rechten en plichten zijn, waar ze terecht kunnen voor hulp, ondersteuning of schadevergoeding, en voelen zich in de steek gelaten door overheidsinstanties die niet thuis geven. Bestaande mogelijkheden voor ondersteuning en het halen van recht in de offline wereld lijken veelal niet geschikt met betrekking tot online materiaal: de hoeveelheid strafbaar en onrechtmatig materiaal op het internet is veel te groot om slachtoffers simpelweg door te verwijzen naar de strafrechtbanken en de civiele rechter. Er moet, kortom, iets gebeuren.

1.2 Doelen

1.2.1 *Ideaal doel*

De bijdrage die het Project Online Content Moderatie (PrOCOM) wil leveren aan het oplossen van bovengeschetst probleem is de volgende:

Ideaal doel

PrOCOM heeft als doel een publiek-privaat kader te bieden waarbinnen burgers, overheid en internetsector actief en effectief kunnen handelen bij online materiaal dat strafbaar is, schade toebrengt of maatschappelijk ongewenste effecten met zich meebrengt. Hiervoor wordt een basisinfrastructuur ontwikkeld voor de afdoening van verwijderverzoeken en -bevelen met een strafrechtelijke, civielrechtelijke of bestuursrechtelijke grondslag. Daarbij wordt het burgers makkelijk gemaakt om laagdrempelig melding te kunnen maken van online materiaal die hen schade toebrengt. Daarnaast ontwikkelen we instrumenten die de overheid en de internetsector helpen om op te kunnen treden als daar noodzaak toe is, en hen te voorzien van kennis en een juridisch handelingskader om op een maatschappelijke aanvaarde wijze online te interveniëren. Tenslotte richten we een publiek-private aanpak in die internationaal en Europees voor het voetlicht gebracht kan worden als een goede werkwijze.

Om het ideaal doel te kunnen bereiken zijn de volgende operationele doelen geformuleerd:

1.2.2 *Operationele doelen*

- 1** – Het inrichten van een structuur voor publiek-private samenwerking op het gebied van online content moderatie.
- 2** – Het tot stand brengen van een laagdrempelige voorziening voor burgers voor het kunnen melden van onrechtmatige online content.
- 3A** – Het beschikbaar hebben van instrumentaria voor lokale bestuurders om online aangejaagde openbare orde problemen te voorkomen of te beperken.
- 3B** – Het voorleggen van een advies inzake een voorziening om online content toegankelijk te maken op verzoek van het lokale bestuur.
- 4** – Het opbouwen en duurzaam onderhouden van kennis en kunde over de werking van het internet, online fenomenen en content moderatie.

1.3 Doelgroepen

De doelgroepen die onderkend worden zijn:

doelgroep doel 1:	de internetsector en de Nederlandse overheid
doelgroep doel 2:	de internetsector en burgers die schade ondervinden van online content
doelgroep doel 3A:	lokale bestuurders, gemeenteambtenaren, politie, Openbaar Ministerie
doelgroep doel 3B:	lokale bestuurders en gemeenteambtenaren
doelgroep doel 4:	wetenschappers, bestuurders, juristen en ambtenaren die zich bezig houden met online content

1.4 Resultaten

Om de hierboven geschetste doelen te behalen dienen de volgende resultaten behaald te worden:

1.4.1 Resultaten doel 1

Doel 1: Het inrichten van een structuur voor publiek-private samenwerking op het gebied van online content moderatie.

- De inrichting van een drielaagsmodel publiek-private samenwerking (klankbordgroep, werkgroepen, kernteam);
- Een in co-creatie tussen internetsector en overheid opgesteld *Memorandum of Understanding (MoU)* met betrekking tot algemene uitgangspunten bij het uitvaardigen en opvolgen van verwijderbevelen en -verzoeken.
- Een *Abuse Reporting Tool (ART)* voor het registreren en monitoren van verwijderverzoeken.
- Een inrichtings- en monitoringsmechanisme met betrekking tot de afspraken in het MoU.
- Input voor het traject om de afspraken in het kader van *Notice Take Down (NTD)/ Notice Take Action (NTA)* in lijn te brengen met recente wetgeving, waaronder in ieder geval de *Digital Services Act (DSA)*.
- De publiek-private samenwerking borgen zodat er een toekomstbestendig samenwerkingsverband ontstaat.

1.4.2 Resultaten doel 2

Doel 2: Het tot stand brengen van een laagdrempelige voorziening voor burgers voor het kunnen melden van onrechtmatige online content.

- Het opstellen van een businesscase voor de inrichting van door de overheid gesubsidieerde meldpunten.
- Een toetsingskader onrechtmatige content.
- Het inrichten van een laagdrempelige voorziening voor het kunnen melden van bepaalde vormen van onrechtmatige content.

1.4.3 Resultaten doel 3A

Doel 3A: Het beschikbaar hebben van instrumentaria voor lokale bestuurders om online aangejaagde openbare orde problemen te voorkomen of te beperken.

- a. Een actueel handboek (of actuele website) waarin in kaart is gebracht welk instrumentarium ingezet kan worden met betrekking tot de verschillende categorieën online materiaal.
- b. Een integraal afwegingskader voor de rol van de overheid met betrekking tot online materiaal.
- c. Een virtuele assistent 'advies op maat' en een gebruikersevaluatie ten behoeve van beleidsvorming.
- d. Een barrièremodel¹ ten behoeve van het Openbaar Ministerie en de politie bij online materiaal.
- e. Het faciliteren van gemeenten bij het voor de rechter brengen van lokale casussen die bijdragen aan het creëren van jurisprudentie met betrekking tot online content moderatie.

1.4.3.1.1 Subresultaten doel 3A.a

- i. Escalatiemodellen voor de verschillende vormen van online materiaal.
- ii. Een afwegingskader voor strafbaar, onrechtmatig en ongewenst online materiaal.
- iii. Onderdelen van het afwegingskader zijn opgenomen in de toolbox voor de strafrechtketen en online raadpleegbaar.

1.4.3.1.2 Subresultaten doel 3A.b

- i. Een digitale adviestool met betrekking tot online fenomenen.²
- ii. Een ondersteunend webdossier.
- iii. Een gebruikersevaluatie ten behoeve van beleidsvorming.

1.4.3.1.3 Subresultaten doel 3A.c

- i. Een uitgewerkt Excel-bestand op de website barrieremodellen.nl.
- ii. Een clickable PDF om het Excel-bestand 'leesbaar' te maken en de toepasbaarheid te vergroten.

¹ Het barrièremodel zal worden uitgewerkt door het Centrum voor Criminaliteitspreventie en Veiligheid (CCV). Reeds bestaande barrièremodellen zijn te raadplegen op de website www.barrieremodellen.nl. Een barrièremodel kan vanuit verschillende perspectieven worden ontwikkeld, namelijk vanuit het oogpunt van de crimineel of juist vanuit het slachtofferperspectief. Het gehele proces dat een crimineel of slachtoffer doormaakt wordt in opeenvolgende stappen in kaart gebracht. Experts vanuit verschillende overheidsinstanties, bedrijfsleven en wetenschappers, bepalen aan het begin van ieder traject vanuit welk perspectief het barrièremodel wordt gemaakt. Het initiatief voor het maken van een barrièremodel ontstaat vaak als een organisatie, zoals bijvoorbeeld politie en OM, doorrijdt dat een delict samen met andere partners moet worden aangepakt, omdat bijvoorbeeld opsporing niet voldoende of niet de juiste manier is om het probleem te voorkomen, te stoppen of rechtelijk af te doen. Een barrièremodel is een goed beleidsinstrument dat in- en overzicht biedt voor professionals om te bepalen welke organisatie op welk moment het beste iets kan betekenen om criminelen te stoppen of juist om slachtoffers te helpen in de fase waarin een slachtoffer of crimineel zich in het geschetste proces van het barrièremodel bevindt.

² Voorbeelden: Overlastadvies.nl: <https://overlastadvies.nl/> en Adviestool overlastwet: <https://hetccv.nl/onderwerpen/wet-bestrijding-voetbalvandalisme-en-overlast/adviestool-overlastwet/>

- iii. Een bijeenkomst met JenV, lokale bestuurders, het Openbaar Ministerie en de politie waarbij het model wordt gepresenteerd.

1.4.3.1.4 Subresultaten doel 3A.d

- i. Een juridische werkgroep op lokaal niveau.
- ii. Een inventarisatie van behoeften ten aanzien van wet- en regelgeving met betrekking tot online content moderatie op lokaal niveau.
- iii. Het publiceren van een casus-overzicht.

1.4.4 Resultaat doel 3B

Doel 3B: Het voorleggen van een advies inzake een voorziening om online content ontoegankelijk te maken op verzoek van het lokale bestuur.

Een advies met betrekking tot het inrichten van een meldvoorziening voor lokale bestuurders.

1.4.4.1 Subresultaten doel 3B

- i. Een behoefte- en draagvlakonderzoek bij gemeenten.
- ii. Een onderzoek naar inrichtingsprincipes.
- iii. Een eindverslag met betrekking tot nut en noodzaak van een meldpunt online openbare orde content, inclusief een kosten-baten analyse.

1.4.5 Resultaten doel 4

Doel 4: Het opbouwen en duurzaam onderhouden van kennis en kunde over de werking van het internet, online fenomenen en content moderatie.

- a. Een permanent kennisnetwerk van experts op het gebied van de werking van het internet, online fenomenen en content moderatie.
- b. Een periodieke rapportage over ontwikkelingen van online fenomenen en adviezen over onderwerpen met betrekking tot online content die bijzondere aandacht nodig hebben.
- c. Een permanent bijgehouden en werkende Interdepartementale Kennisagenda Online Content Moderatie.
- d. Een permanent bijgehouden overzicht van juridische vraagstukken op het gebied van online content moderatie.
- e. Een organisatie die doorlopend instrumenten oplevert en de uitwisseling van decentrale overheden met betrekking tot het modereren van ongewenst online materiaal³ faciliteert.
- f. Online content is als separaat overkoepelend onderwerp opgenomen in de Nationale Wetenschapsagenda (NWA).

1.4.5.1 Subresultaten doel 4f

- i. Benutting en verspreiding van de tussentijdse resultaten die het NWA-traject oplevert.
- ii. Een ingericht proces waarmee wordt geborgd dat de eindresultaten van het onderzoek worden benut en verspreid.

³ De term 'ongewenst' geldt hier in ruime zin en omvat dus ook content die als 'illegaal' (en dus onrechtmatig en strafbaar) kan worden geclassificeerd.

1.5 Uitwerking doelen en resultaten

Een uitwerking op hoofdlijnen van de beschreven doelen zal plaats vinden in de vorm van een deelprojectplan per actielijn. Deze zullen definitief verder worden uitgewerkt na de vaststelling van dit projectplan in de Stuurgroep. Tevens zullen aan het einde van het project borgingsafspraken worden vastgelegd voor alle genoemde doelen en worden de projectresultaten overgedragen aan de partijen die na beëindiging van het project met de resultaten verder gaan.

1.6 Effecten

Door het realiseren van de projectdoelen wordt beoogd de volgende effecten te bereiken:

Effecten	Projectdoelen				
	1	2	3A	3B	4
Binnen de overheid wordt eenduidige terminologie en eenzelfde classificatie gebruikt met betrekking tot online content.			X	X	X
(Beleids)medewerkers die zich bij gemeenten of op een ministerie bezighouden met online fenomenen of bepaalde vormen van online content hebben een goed kennisniveau en weten hoe te handelen.			X	X	X
Er is duidelijkheid over de rol van de overheid en de internetsector met betrekking tot online content moderatie, en de uitvoering daarvan in de praktijk. De overheid toont zich een betrouwbare en voorspelbare partner voor de sector.	X	X	X	X	
Voor burgers is een perspectief voorhanden om online content die hen schade toebrengt verwijderd te kunnen krijgen.	X	X			
De kwaliteit en effectiviteit van moderatie wordt verhoogd dankzij een hoger kennisniveau, de ontwikkeling van instrumentaria en voorzieningen, en heldere afspraken in PPS-verband.	X	X	X	X	X
Versterking van de rechtszekerheid, de rechtsgelijkheid en de fundamentele grondrechten van mensen.	X	X	X	X	X

1.7 Randvoorwaarden

Om het project tijdig en kwalitatief goed uit te kunnen voeren zijn nodig:

- een akkoord van de Stuurgroep op het projectplan;
- voldoende en kwalitatief goede projectcapaciteit;
- voldoende middelen;
- voldoende tijd voor afstemming met de opdrachtgever;
- participatie van en draagvlak bij stakeholders;
- het voorkomen van vermenging met 'lijn-activiteiten'.

1.8 Afbakening

De doelen en resultaten genoemd onder 1.2 en 1.4 vallen onder de reikwijdte van het project.

Het project richt zich op het realiseren van een brede infrastructuur voor het tegengaan van illegale online content (denk hierbij aan teksten, foto's en video's die online gepubliceerd zijn). Hiermee vallen *buiten scope* van het project:

- beleidsontwikkeling en het opstellen van wetgeving;
- het normeren van online content met betrekking tot specifieke/individuele beleidsdossiers als online discriminatie, online kindermisbruik of online terrorisme;
- content op het *dark web* of in niet-openbare chatgroepen;
- het normeren van online gedragingen;
- online gedragingen en de oorzaken daarvan.

1.9 Omgeving

Aan het project ligt een memo "Voorstel Online Content Moderatie" ten grondslag. Dit memo is met verschillende stakeholders besproken en is het vertrekpunt geweest voor de definitiefase van het project.

Het ophalen van informatie en ideeën ten behoeve van het memo noemen we de **initiatiefase**. In deze fase is aansluiting gezocht bij lopende trajecten binnen de overheid (en binnen JenV in het bijzonder) en is een kader ontwikkeld waarbinnen een projectmatige aanpak van een aantal ontwikkelingen op het gebied van online content een meerwaarde kan hebben. De volgende partijen zijn in deze fase geraadpleegd:

Memo (initiatiefase)	
Rijksoverheid	• Directoraat-Generaal Rechtspleging en Rechtshandhaving (DGRR)/ Directie Rechtshandhaving en Criminaliteitsbestrijding (DRC) • Directie Innovatie, Kennis en Strategie (Directie X) • Nationaal Coördinator Terrorismebestrijding en Veiligheid (NCTV) • Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK) • Ministerie van Economische Zaken en Klimaat (EZK)
Lokale overheid	• Gemeente Zaanstad (drillraps) • Gemeente Dronten (GPS-locatie)
Internetsector	• Stichting Digitale Infrastructuur Nederland (DINL) • Amsterdam Internet Exchange (AMS-IX) • Expertisebureau Online Kindermisbruik (EOKM)
Wetenschap	• Rathenau Instituut • Universiteit van Amsterdam (UvA)/Instituut voor Informatierecht (IViR)

Tijdens de bespreking van het memo in het MT DRC en het MT DGRR zijn een projectleider en opdrachtgever benoemd, en is de opdracht meegegeven om een concreet projectplan op te stellen en een projectteam te werven. Deze fase noemen we de **definitiefase**. In deze fase hebben we met verschillende partijen om tafel gezeten om een concept projectplan op te stellen en is dat concept weer voorgelegd aan een aantal partijen met het verzoek daar inhoudelijk op te reageren. In deze fase zijn de volgende partijen geraadpleegd:

Projectplan (definitiefase)	
Rijksoverheid	• DRC • Directie Veiligheid en Bestuur (DVB) • Directie X • NCTV/PNI • DGRR/ Directie Rechtsbestel (DRb)/ Beleidsteam Privacy • Directoraat-Generaal Straffen en Beschermen (DGSenB) • Directoraat-Generaal Politie en Veiligheidsregio's (DGPenV) • Openbaar Ministerie (OM) • Politie • BZK/ Digitale Samenleving (DS) • EZK/ Directie Digitale Economie (DDE)
Lokale overheid	• Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) • Bureau Regioburgemeesters (BRB) • Cyber burgemeester
Internetsector	• Het Centrum voor Criminaliteitspreventie en Veiligheid (het CCV) • Expertisebureau Online Kindermisbruik (EOKM) • NL Confidential • Platform voor de InformatieSamenleving (ECP)
Wetenschap	• TU Delft • Universiteit van Amsterdam (UvA)/ Instituut voor Informatierecht (IViR) • Rathenau Instituut • Radboud Universiteit • Rijksuniversiteit Groningen (RUG) • NHL Stenden Hogeschool
Maatschappelijke belangenorganisatie	• Bits of Freedom

Op de definitiefase volgt de uitvoering van het projectplan. Deze fase begint na vaststelling van het projectplan door de Stuurgroep. Onder 3.2 staan de betrokken partijen genoemd die een rol hebben in het project. Op deelprojectniveau wordt gespecificeerd welke partijen verder betrokken worden bij de uitvoering. Dit is terug te lezen in de verschillende deelprojectplannen.

2 Projectaanpak en fasering

2.1 Aanpak

Het project wordt resultaat- en omgevingsgericht aangepakt. Vanuit een projectmatige werkwijze wordt vormgegeven aan de projectinrichting en -sturing. Om ervoor te zorgen dat 'de juiste' producten worden gerealiseerd worden op diverse wijzen en in diverse projectgremia experts en stakeholders (intern en extern) betrokken.

2.2 Fasering en planning

Het project kent een initiatiefase, definitiefase, uitvoeringsfase en afsluitingsfase. Als ingestemd wordt met het projectplan wordt de definitiefase afgesloten en start de uitvoeringsfase welke duurt tot 1 januari 2025. De resultaten zoals opgesomd onder 1.4 vormen de mijlpalen van het project.

De planning wordt bij de start van de uitvoeringsfase door de projectsecretaris gedetailleerder uitgewerkt, in eerste instantie in ieder geval voor de periode tot en met 31 december 2022.

2.3 Financiën

Het project beschikt over een eigen budget. Ook na het project is dit structureel per jaar beschikbaar, zodat de projectresultaten structureel kunnen worden geborgd.

2.4 Communicatie

In dit project is strategische communicatie cruciaal. De term "online content moderatie" kan bij sommigen associaties geven die zich niet verhouden tot de doelen en resultaten van het project. Binnen alle vijf deelprojecten zal daarom aandacht worden besteed aan de communicatie. Deze communicatie kan bijdragen aan de gewenste resultaten, maar ook het proces en het draagvlak daarvoor. Daarbij kan aandacht worden besteed aan verschillende vormen van communicatie, die hieronder nader worden toegelicht.

2.4.1 *Interne communicatie*

Met de term interne communicatie verwijzen we naar communicatie binnen JenV/de rijksoverheid over het projectteam en de uitvoering van het projectplan. In overleg met de Directie Communicatie (DCom) van JenV zal worden bezien of er concrete aanknopingspunten zijn om te vertellen over de samenstelling van het team, het centraal stellen van het slachtofferperspectief, de PPS-aanpak, projectmatig werken, DRC 3.0, etc. Het gaat dus vooral om de medewerkers in het projectteam, onze visie, onze aanpak en onze manier van (samen)werken. Op deze manier kunnen ook andere geledingen binnen en buiten JenV hun voordeel doen met de aanpak binnen PrOCOM. En uiteraard kan interne communicatie worden ingezet om onze successen te vieren en voor het voetlicht te brengen.

2.4.2 *Stakeholdercommunicatie*

Bij stakeholdercommunicatie richten we ons op de partijen die direct of indirect een rol spelen in het project, op onze doelgroepen en op de organisaties die van belang zijn om de op te leveren eindproducten te gebruiken en te borgen. De communicatie richting deze groep is gericht op het vertellen van ons verhaal en het creëren van

draagvlak voor onze producten en onze aanpak. Binnen het project zal een aantal instrumenten worden opgeleverd die bestuurders en beleidsmakers ondersteunen met betrekking tot online content moderatie. De werking en vindbaarheid van deze instrumenten zal onder de aandacht worden gebracht door middel van productcommunicatie. We zijn ons ervan bewust dat storytelling en waardegedreven informatie het beste beklijven, waardoor de kans op toepassing van de verschillende instrumenten kan worden vergroot. DCom – in principe vooral gericht op publiekscommunicatie – kan met ons meedenken en meelesen; waar nodig huren we – in overleg met DCom - extern extra capaciteit in.

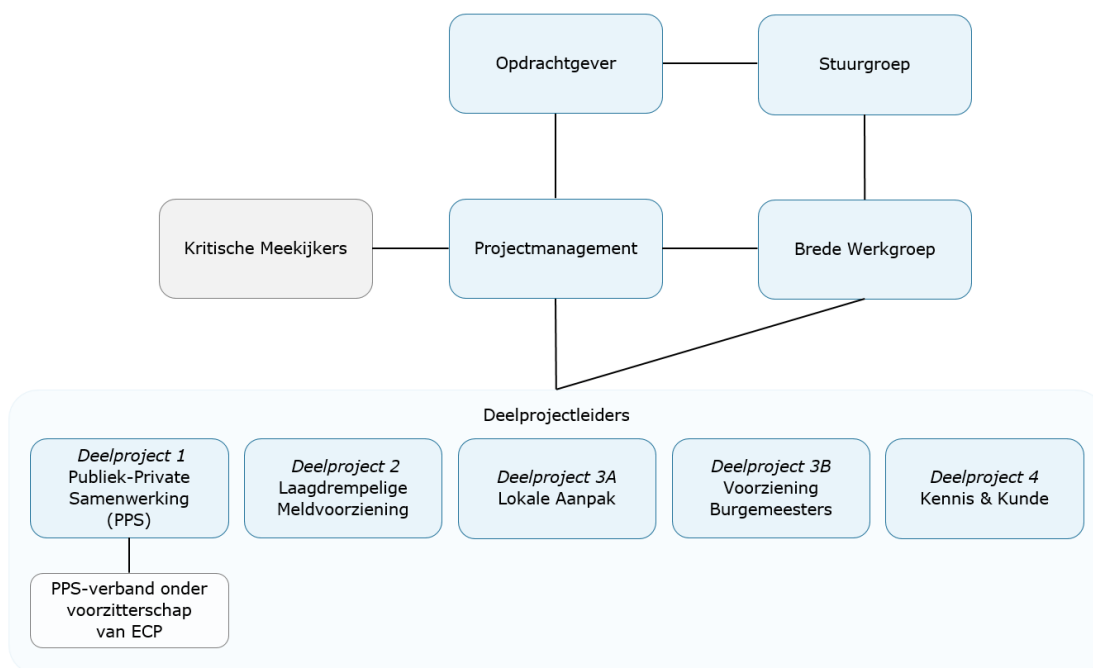
2.4.3

Publiekscommunicatie

Uiteindelijk heeft ook het project online content moderatie als doel om Nederland weer een stukje beter en mooier te maken. We hebben het idee dat de realisatie van onze plannen echt het verschil kan maken in de wijze waarop de internetsector en de overheid in gezamenlijkheid vorm geven aan het modereren van online content. In die gezamenlijkheid is ook een belangrijke rol voor de burgers van Nederland weggelegd. Door strafbare content te melden en door aan de bel te trekken als zij persoonlijk schade ondervinden van materiaal dat online wordt gezet. Om ons verhaal te kunnen vertellen en burgers bekend te maken met hoe zij kunnen melden, zullen we een beroep doen op de collega's van DCom voor advies rond publiekscommunicatie. Het nadere actieprogramma moet uitwijzen hoe de communicatie hierover invulling krijgt en in welke fase van het project. Indien nodig zullen we – in overleg met DCom - externe capaciteit inhuren om deze rol verdere invulling te geven.

3 Projectorganisatie

3.1 Organogram

3.2 Rollen en verantwoordelijkheden

Rol	Verantwoordelijkheden
Opdrachtgever	- Eigenaar van het probleem dat met het project moet worden opgelost - Leveren van capaciteit/middelen voor het project (is formeel verantwoordelijk voor mensen en middelen) - In afstemming met de Stuurgroep accorderen van het projectplan en beoordelen en accorderen van de projectresultaten - Projectsturing in samenwerking met Stuurgroep - Indien noodzakelijk in overleg met projectleider en Stuurgroep gedurende het project wijzigingen aanbrengen in het project - Tijdig beslissingen nemen waar door de projectleider om wordt gevraagd - Creëren van draagvlak op strategisch niveau (intern en extern) - Beëindigen van het project in afstemming met de Stuurgroep
Projectleider (opdrachtnemer)	- Dagelijkse sturing van het project - Plannen en bewaken van de uitvoering van het project en verantwoording afleggen aan de opdrachtgever en Stuurgroep - Creëren van draagvlak op tactisch niveau (intern en extern)
Stuurgroep	- Mee aansturen van het project - Het nemen van beslissingen op voorgelegde vragen - Mee beoordelen en accorderen van projectresultaten - Afstemming met en creëren draagvlak binnen de eigen organisatie/sector

	• Advisering aan opdrachtgever over beëindiging van het project • Nauwe verbindingen tussen werkvelden op departementaal niveau • Informeren • Behouden van draagvlak
Brede Werkgroep	• Afstemming met projectbureau en stuurgroep lid eigen organisatie • Voorbereiden Stuurgroep • Inhoudelijke expertise ten behoeve van deeltrajecten • Nauwe verbindingen tussen werkvelden op departementaal niveau • Informeren • Behouden van draagvlak • Inhoudelijke toetsing producten • Input ten behoeve van het project
Projectsecretaris	• Ondersteuning bij projectsturing en -beheersing • Ondersteuning bij stakeholdermanagement • Voorbereiden en verslaglegging diverse projectgremia • Inkoopprocessen • Financiën • Eventueel inhoudelijke bijdragen
Projectbureau	• Uitvoeren projectplan en deelprojectplannen • Aanbrengen samenhang tussen de diverse deeltrajecten
Kritische Meekijkers	Informeren, klankborden en toetsen

4 Projectbeheersing en –borging

4.1 Projectbeheersing

Binnen het project dient een balans gevonden te worden tussen de planning, kosten, reikwijdte en kwaliteit. Het is noodzakelijk om afwijkingen op deze elementen tijdig te herkennen en onderkennen om passende maatregelen te kunnen nemen en de projectresultaten te behalen.

Het periodiek actualiseren van de risicomatrix is hierbij van belang. Tevens worden de volgende afspraken gemaakt ten behoeve van de projectbeheersing:

- de eindverantwoordelijkheid voor de projectbeheersing ligt bij de projectleider;
- de overall monitoring van de elementen planning, kosten, scope en kwaliteit ligt bij de projectsecretaris;
- de deelprojectleiders melden afwijkingen of voorziene afwijkingen direct aan de projectleider en projectsecretaris;
- eens per maand bespreekt het projectmanagement (de projectleider en/of projectsecretaris) en deelprojectleiders het onderwerp 'projectbeheersing'. De vier bovengenoemde elementen komen hierbij in ieder geval aan bod;
- door middel van een Hoofdpuntenrapport worden opdrachtgever en Stuurgroep onder meer geïnformeerd over de projectbeheersing. Tussentijds, in ieder geval eens per 2 maanden, informeert de projectleider opdrachtgever over de status. Indien noodzakelijk wordt een afwijkingsrapport opgesteld.

4.2 Projectborging

Wensbeeld

Eind 2024 wordt het Project Online Content Moderatie afgerond. PrOCOM heeft een belangrijke bijdrage geleverd aan het inrichten van de structuur waarbinnen illegale content op het internet effectief wordt aangepakt door hosters, providers en platformen, en waarbij de overheid als stok achter de deur optreedt tegen rotte appels die zich weigeren te conformeren aan de normen die we in Europa en in Nederland stellen aan online content.

De Nederlandse overheid en de internetsector werken op gelijkwaardige basis met elkaar samen en hebben afspraken gemaakt over elkaars rol bij de aanpak van illegale content. Er is onderling vertrouwen en men weet elkaar te vinden om samen een balans te kunnen vinden voor politieke wensen, beleid, commerciële belangen en uitvoering. Er is een overlegorgaan waar overheid en sector elkaar treffen, en waar bewindspersonen ook politieke wensen vanuit het parlement kunnen agenderen.

Burgers kunnen eenvoudig en laagdrempelig melding doen van content die hen schade berokkent. Het meldpunt heeft een grote mate van bekendheid gekregen, en mensen weten het te vinden. Meldingen worden snel en effectief opgepakt. Het 'grijze' gebied waarin de vraag naar voren komt of bepaalde content nu illegaal is of niet wordt snel kleiner, omdat twijfelgevallen worden voorgelegd aan de rechter of aan andere bevoegde autoriteiten.

Lokale bestuurders hebben een instrumentarium om aangejaagde openbare ordeproblematiek het hoofd te bieden. Hun ambtenaren weten deze instrumenten online te vinden en toe te passen op specifieke casussen. Lokale bestuurders weten wanneer zij een zaak oppakken binnen de driehoek met OM en politie, en

in welke gevallen zij zelfstandig optreden buiten de strafrechtketen om. Als burgemeesters de verantwoordelijkheid nemen om het verwijderen van specifieke online content te bevelen, dan is er een centraal punt dat voor de afhandeling daarvan zorgt.

Lokale en rijksambtenaren weten steeds beter hoe het internet werkt, en aan welke knoppen zij moeten draaien om het gewenste effect te bereiken. Ze weten welke nieuwe ontwikkelingen in opkomst zijn en welke gevolgen dat heeft voor de Nederlandse samenleving, zodat zij daar vroegtijdig op kunnen anticiperen. De Nederlandse aanpak is een voorbeeld voor Europa en de rest van de wereld.

Voor een goede borging is essentieel dat duidelijk is welke meerwaarde wordt gegenereerd door de resultaten van het project en hoe die resultaten zich verhouden tot overige initiatieven die lopen binnen de overheid. Omdat bijna elke departement te maken heeft met online fenomenen, is er een brede waaier aan overleggen en werkgroepen, die zich lastig volledig in beeld laten brengen. Het zal dus zeker gebeuren dat we er gedurende de uitvoering van het project achter komen dat er ook andere initiatieven lopen om dezelfde problematiek aan te pakken. Waar dat gebeurt zullen we zoeken naar synergie, waarbij we dubbelingen trachten te voorkomen, maar ook zorgen dat er geen gaten vallen in de aanpak.

Om een goede implementatie en borging van het project te waarborgen en producten op te leveren die ook daadwerkelijk gebruikt worden, zetten we in het project actief in op een aantal borgingsmaatregelen:

1. Naast de Stuurgroep is er een Brede Werkgroep met beleidsmedewerkers die actief zijn op een dossier waarbinnen online content een belangrijke rol speelt. De activiteiten in het kader van het project worden actief met hen gedeeld en ze worden benaderd als toekomstige beheerders.
2. Zowel in 2023 als in 2024 zal ProCoM een jaarcongres organiseren voor stakeholders, zodat toekomstige eindgebruikers worden betrokken bij de op te leveren producten en zij ook vroegtijdig worden geïnformeerd over beschikbare instrumenten.
3. Vanaf 2025 zal het ECP een jaarlijkse subsidie ontvangen voor het borgen van de PPS-groep. Voor de financiering hiervan zijn structureel middelen vrijgemaakt. Er blijft een kernteam van 'aanjagers' actief, die onderwerpen agenderen, uitwerken en ter besluitvorming voorleggen aan de klankbordgroep.
4. Na de totstandkoming van de laagdrempelige meldvoorziening wordt ingezet op de naamsbekendheid en de vindbaarheid ervan bij burgers. Er is voorzien in financiering van een incidentele landelijke campagne vanaf 2025 en in structurele middelen voor de voortzetting van het meldpunt, waarbij ook jaarlijks budget beschikbaar is voor voorlichting en communicatie.
5. De instrumenten voor lokale bestuurders worden geborgd bij het CCV, en het onderhoud en beschikbaar houden ervan zullen deel gaan uitmaken van de basissubsidie die het CCV ontvangt van het ministerie van Justitie en Veiligheid. Hiervoor zijn op structurele basis middelen vrijgemaakt binnen de rijksbegroting.
6. We investeren in een voorziening voor burgemeesters die aansluit bij de behoefte van lokale bestuurders en bezien de mogelijkheid om aan te sluiten bij bestaande instanties.
7. Met de Directie X borgen we het kennisnetwerk en zijn er middelen beschikbaar voor een secretariaat ter ondersteuning van het kennisconsortium en voor een standaard onderzoeksbudget.